DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.49523>

Authenticity process is conducted by

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 18-02-2021
Kabul Tarihi: 18-04-2021
On-line Yayın: 30-04-2021

Article Type: Research article
Submitted: 18-02-2021
Accepted: 18-04-2021
Published Online: 30-04-2021

Atıf Bilgisi / Reference Information

Taşdöner, K. (2021). İmparator Tiberius Yönetiminin Roma Edebiyatı Üzerindeki Etkisi: Davalar, Sürgünler ve İdamlar. *Journal of History School*, 51, 990-1003.

İMPARATOR TİBERİUS YÖNETİMİNİN ROMA EDEBİYATI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: DAVALAR, SÜRGÜNLER VE İDAMLAR

Kevser TAŞDÖNER¹

Öz

Roma'nın ilk imparatoru ve Iulius- Claudiuslar sülalesinin ilk tahta çıkan üyesi Caesar Augustus, Roma'nın cumhuriyetten imparatorluğa giden sürecini başlatmış, 45 yıl tek başına yönetimi elinde tutarak amaçladığı reformist girişimlerini başarılı bir şekilde sonuçlandırmıştı. Yaklaşık üç yüzyıl boyunca dış ve iç savaşlarla yıpranmış olan Roma halkı bu dönemde uzun süredir sahip olamadıkları refaha kavuşmuşlardı. Yönetim, ekonomi, askeri ve sosyal alanın her kolunda yapılan yeniliklerle siyasi anlamda gücü tartışmasız olan Roma'da, Caesar Augustus yönetiminin sağladığı siyasi ortamın ürünleri özellikle edebiyatın “Altın Çağ” olarak adlandırılan dönemini yaşattı. Bunun yanında aynı siyaset yasaklar, sürgünler ve yükümlülüğü arttırılan cezalar getirdi. Caesar Augustus, İS 14 yılında hastalanarak hayata veda ettiğinde, Roma, bir dünya imparatorluğuydu. Fakat kendisinden sonra tahta çıkan Iulius- Claudius sülalesinin ikinci yöneticisi Tiberius yönetiminde Roma edebiyatı parlaklığını kaybetmeye başladı. Roma edebiyatında “Gümüş Çağı” olarak adlandırılan dönem İmparator Tiberius'un yönetimi ile başladı. Ancak yeni imparator, devraldığı gücü idare etmeye çalışırken Roma edebiyat ve entelektüelleri üzerinde nasıl etki sağladı. Bu çalışmadaki amacımız, bu sorunun yanıtını aramak, değerlendirmesini yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Augustus, Tiberius, Gümüş Çağ, Roma

¹Dr. Öğretim Üyesi, Adıyaman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Eskiçağ Tarihi Ana Bilim Dalı. Orcid: 0000-0003-4077-5444.

The Influence of the Emperor Tiberius Rule on Roman Literature: Lawsuits, Exiles, and Executions

Abstract

Caesar Augustus, the first emperor of Rome and the first enthroned member of the Julius-Claudian family, initiated the process of Rome from the republic to the empire and successfully concluded his reformist initiatives by holding the government alone for 45 years. The Roman people, worn out by foreign and civil wars for about three centuries, attained the prosperity they had not had for a long time during this period. In Rome, whose political power is indisputable with the innovations made in all branches of the administration, economy, military and social sphere, Caesar lived the period of the so-called "Golden Age" of literature, especially the products of the political environment provided by Augustus. In addition, the same policy brought bans, exiles and punishments with increased responsibilities. Rome was a world empire when Caesar Augustus died sick in AD 14. However, under Tiberius, the second ruler of Julius-Claudius, who ascended the throne, Roman literature began to lose its luster. The period called "Silver Age" in Roman literature started with the rule of Emperor Tiberius. But how did the new emperor have an influence on Roman literature and intellectuals while trying to manage the power he inherited. Our aim in this study is to seek the answer to this question and make its evaluation.

Keywords: Augustus, Tiberius, Silver Age, Rome.

GİRİŞ

İÖ 80 –İS 14 yılları arası, Roma edebiyatının en parlak yılları olduğu için *Altın Çağ* olarak adlandırılır. Bu çağ kendi içinde iki ayrı döneme ayrılır. Ünlü hatip ve devlet adamı Marcus Tullius Cicero'nun ismi ile anılan *Cicero Dönemi* (İÖ 80-İÖ 43) ve Roma'nın ilk imparatoru Caesar Augustus'un adıyla anılan İÖ 43-İS 14 yılları arası *Augustus Dönemi*'dir. Düz yazının ve Latince'nin geliştiği Cicero Dönemi'ne (Demiriş, 2009, s. 121) özellikle ünlü hatibin söylevleri damga vurmuştur. Augustus Dönemi, Roma edebiyatının en güzide eserlerinin verildiği dönemdir. Bu dönemde gerek şiir gerek düzyazı gerekse tarih alanında önemli çalışmalar ortaya koyan entelektüel çevre oluşmuştur. Böyle bir entelektüel çevrenin ve eserlerinin oluşması, Caesar Augustus'un Principatus dönemi ile başlattığı barış ve huzur ortamı sayesindeydi (White, 2007, s. 321-339).

Princepsin, Roma Devleti'ni yeniden yapılandırmak adına giriştiği reformlarının, Roma halkı ve entelektüeller tarafından benimsenmesinde kullandığı en etkili yöntemlerden biri edebiyat oldu. Danışmanı ve çocukluk arkadaşı Maecenas'ın desteği ile bu konuda da oldukça başarı elde etti. Maecenas, yazarları etrafında toplayarak, eserlerinde milli ve siyasi temaları yazmalarını

sağladı. Caesar Augustus, yazarlara karşı diktatör gibi baskıcı bir tutum göstermedi. Bilakis onları hoşgörü göstererek teşvik edici oldu. Suetonius eserinde imparatorun hoşgörüsünden şöyle söz eder; *dönemin yetenekli kişilerine her türlü desteği verdi. Topluluk önünde yalnız şiirlerini ve tarih çalışmalarını değil, söylevlerini ve karşılıklı konuşmalarını okuyanları, hem iyi niyetle hem de sabırla dinledi. Ciddi olmadıkça ve çok değerli kişiler tarafından yazılmadıkça kendisi hakkında bir şeyler kaleme alınmasına güceniyordu ve edebiyat yarışmalarındaki konuşmalarda adının aşağılanmasına izin vermemeleri için praetorleri uyarıyordu* (Suetonius, Augustus, LXXXIX).

Söz konusu dönemin en ünlü tarihçileri ve şairleri şunlardır; Horatius, Vergilius, Propertius, Tibullus, Ovidius, Titus Livius, Velleius Paternulus, Strabonius, Assinius Pollio. Söz ettiğimiz gibi, Maecenas girişimleriyle bir grup şairi çevresinde toplamış ve onlara maddi destekte bulunmuştu. Özellikle öne çıkan şairlerden Horatius ve Vergilius parasal yönden zor durumdaydılar. Maecenas'ın verdiği desteğin teşviki ile hem ekonomik refaha hem de yazdıkları eserleri sayesinde Caesar Augustus'un önemli ölçüde takdirini kazandılar. Şüphesiz imparatorun takdirini kazanmaları onun reformlarını ve yeni yönetim sistemine yönelik propaganda niteliğinde eserler ortaya koymalarıydı (Çiçekdağı, 2013, s.145-146; Griffin, 2007, s.306-320). Ancak Caesar Augustus'un ortaya koyduğu yeni rejim bir bakıma bazı entellektüeller için sıkıntılı oldu. İmparatorun propagandacısı olmayıp kendi çizgisinden ayrılmayan şair Ovidius bu konuda bilinen en iyi örnektir. Aksine Princeps'in amaçladığı toplumsal ahlaka uymayan eserler yazan Ovidius, Roma edebiyatında derin iz bıraktı. İÖ 43-İS 17 tarihlerinde yaşamış olan şair, soylu bir aileden geliyordu ve Roma'da retorik eğitimi almıştı (Adkins-Adkins, 2004, s.249). Ovidius'un Caesar Augustus'u karşısına alan şiiri *Art Amor* "Aşk Sanatı" (Ovidius, *Aşk Sanatı*) adlı eseridir. Şair eserinde, genç Romalı erkekleri kızları nasıl baştan çıkaracağını, bir ilişkinin nasıl olacağını, mitolojiden örnekler vererek öğretici bir misyon üstlenmişti. Caesar Augustus, gençler arasında yayılan bu eserin, onları sapkınlığa, cinselliğe ve ahlak dışı davranışlara yönelttiğini iddia ederek, Ovidius'un eserini yasaklattı ve şairi İS 8 yılında sürgün ettirdi (Adkins-Adkins, 2004, s. 249). Bu döneme dair bir örnekte, Aleksandreialı Timagenes (İÖ yak.8-5)'dir. İÖ 55 yılında Roma'ya esir olarak getirilen ve eserlerinde sivri bir dil kullanan tarihçi, Caesar Augustus yönetimini ve Roma'yı eleştirdiği gibi, Caesar Augustus'un ailesi hakkında yaydığı dedikodular sonucu İmparatorluktan kovulmuştur (Yakut, 2017, s.83. Aleksandreialı Timagenes ile Augustus için bz. Fear, 2010, s.429-438). Şüphesiz Ovidius ve Aleksandreialı Timagenes ile ilgili bilgiler Suetonius'un ifadesi ile çelişiyor olsa da imparatorluğa geçişin yaşandığı bu süreçte bu çelişki Roma'nın hemen her alanında zaten vardı.

İÖ 42 yılında doğan, Tiberius Claudius Nero, Caesar Augustus'un eşi Livia'nın ilk eşinden olan oğludur. Patrici olarak dünyaya gelen Tiberius, iyi eğitim aldı ve Hellen kültürüne yakındı. Bunun yanında felsefi açıdan Stoacılarla sempati duyan, ideolojik olarak da Roma gelenekçisiydi (Faulkner, 2008, s.214).

Tiberius ilk kamu görevlerine, üvey babası Caesar Augustus'un da yer aldığı oturumlara katılarak başladı. Roma siyasetinde önemli vazifeler alan Tiberius, yerel halkların çeşitli davalarında savunma makamını temsil etti. Quaestorluk, praetorluk yetkileri alan (Suetonius, *Tiberius*, VIII, IX) Tiberius'un kamu görevleri yanı sıra aldığı askeri görevler ise dönemin pek çok sorununa nokta konulmasını sağladı. Drusus ile birlikte, Doğu'ya ve Batı'ya seyahatler yaptı. İÖ 20 yılında, İÖ 63 yılında Karrahi Savaşı'nda kaybedilen Roma sancaklarını Parthlardan geri aldı (Paterculus, II, XCV, vd; Eutropius, VII, 9; Suetonius, *Tiberius*, IX). Ardından Roma İmparatorluğu'nun kuzey sınırında görevlendirildi ve ilk olarak İÖ 13 yılında ve tekrar İÖ 7 yılında *consullüğe* getirildi (Suetonius, *Tiberius*, IX). Zira gençliğinden beri gerek siyasi olarak gerekse askeri açıdan yetişmesine rağmen, Antik kaynaklarda Caesar Augustus'un istekli olmayıp, son seçeneği olarak İS 9 yılında Tiberius'u varis olarak atadığı net olarak ifade edilmiştir.

Tiberius'un eğitiminin temelini ise, Romalı seçkinlerin diğer üyeleri gibi, retorik oluşturmıştı. Disiplinin Latin tarafındaki ustası, Caesar Augustus'un yakın arkadaşı ve şairlerin koruyucusu ve Maecenas akımının ikinci lideri olan Messalla Corvinus'tu (Knox, 2004, s.9). Messalla'dan aldığı hitabet sanatını Tiberius kendi üslubunu katmıştı. Pek çok Antik edebi yazar onun farklı bir hitap kullandığından söz eder.

Tiberius, Caesar Augustus tarafından kendisine çok sayıda ve konuda ayrıcalıklar tanınmasına karşın Princepsin evlilik yaptırımından kaçamadı. Caesar Augustus'un kızı Iulia ile İÖ 11 yılında evlenmek için, çok sevdiği eşi Vipsania Agrippina'dan (Agrippa'nın kızı ve oğlu Drusus'un annesi) boşanmaya zorlandı (Suetonius, *Tiberius*, VII).

Tiberius'un Iulia ile olan evliliği başarılı olmadı. Kimi tarihçilere göre, evliliğinin verdiği gerginlikten dolayı kimilerine göre Caesar Augustus'un öfkesinden dolayı sürgün edildiği Rodos Adası'nda genç yaşına rağmen inzivaya çekildi. Tiberius'un gözlerden ve Roma siyasetinden uzak kalması onun, Roma bürokrasisi ve halkı üzerinde geleceğin imparatoru olmayacak düşüncesini yaratmış olabilir Fakat zamanla değişen tarihsel süreç Tiberius'u Roma'nın ikinci imparatoru yaptığı gibi Tiberius'un karakterinin şekillenmesinde de Rodos Adası zamanları etkili oldu. Tiberius Rodos Adası'nda hatip Gadara'lı Theodorus ile çalıştı (Suetonius, *Tiberius*, X; C. Dio, LV, 9; Paterculus, II, 100).

YÖNTEM

Bu çalışmamızda; İS 14 –İS 37 yılları arasında Roma’nın ikinci imparatoru Tiberius Claudius Nero yönetiminin baskıcı tutumunu, Romalı yazar ve şairlere olan etkisiyle birlikte Roma edebiyatının değişimi inceleme konusu edilecektir. Öncelikle Caesar Augustus Dönemi içinde tanımlanan edebiyatın Altın Çağı ile Tiberius Claudius Nero’nun iktidarı ile paralel başlayan edebiyatın Gümüş Çağı kıyaslama yapılacaktır. Yirmi üç yıllık iktidarı boyunca çok sayıda davaların ve infazların yaşandığı İmparator Tiberius Dönemi’nde, yazdıkları eserlerden dolayı yargılanıp ceza almış olan yazarlar ve şairler tespit edilecektir. Çalışmamızda ağırlıklı olarak konumuzla ilgili antik edebi yazarların eserleri incelenmiştir. Temel kaynak olarak, İS 55- 117 yılları arasında yaşamış olan Publius Cornelius Tacitus’un *Annales* (Yıllıklar) isimli eserini kullanıldı.

BULGULAR ve YORUM

Çalışmada, Tiberius Claudius Nero’nun biyografisi kısaca ele alındı. İmparatorun karakteri ve yönetim anlayışının Roma edebiyat dünyasına nasıl yansıdığı tespit edilerek, bu konu ile ilgili vakalar kronolojik olarak ele alınmıştır.

Tiberius Claudius Nero ve Edebiyatın Gümüş Devri

Tiberius’un Rodos Adası günlerinde Theodorus’un etkisi altında üslubu gelişirken, Mesalla’nın tekniğinden uzaklaşmıştı. Caesar Augustus Dönemi’nin popüler edebiyatçılarının dışında daha az kitlelere hitap eden edebi kişilere de destek vermişti. Yeni imparatorun edebiyat tercihi ya da yönetimindeki sert tutumu, Roma edebiyatının Altın Çağının sonunun gelmesinde ciddi anlamada etkili oldu. Bununla birlikte, Roma edebiyatının *Gümüş Çağı* Tiberius’un iktidarı ile başlamış oldu.

Caesar Augustus Dönemi’nde imparatorun reformist düşüncelerini Romalılık tutkusuyla sürdüren Vergilius, Horatius gibi şairlerin yanı sıra Ovidius, Catullus gibi bireysel duygulara hitap eden şairler de vardı. Gümüş Çağ farklılıklar taşısa da aslında Altın Çağı edebiyat dünyasının uzantısıydı. Cicero ve Augustus devirlerinin parlaklığı kalmayan Gümüş Çağ’da, çok sayıda eser ve yazar ortaya çıkmış olsa da nitelik bakımından klasik sayılabilecek eserler yoktu. Bir bakıma bu durum edebiyat dünyasının sönükleşmesiydi. Altın Çağ edebiyatında öyle yazarlar ve eserleri ortaya konulmuştu ki sonradan gelen pek çok entelektüelin esin kaynakları olmuşlardı. Bu konuda en dikkat çeken Plinius’dur. Plinius söylevlerinde bariz şekilde Cicero’dan esinlenmiştir (Plinius,

Letters- introduction, s.15). Altın Çağ'ın kopyaları niteliğinde yazılan pek çok eser incelendiğinde, Latince'nin sadelikten uzaklaştığı da görülür.

Altın Çağ'ın Cicero Dönemi'nde Romalı entelektüeller tam bir özgürlük havası içinde yapıcı rol üstlenerek siyasi olaylarda yer aldılar. Principatus Dönemi'nde, daha önce de bahsettiğimiz gibi imparator, tek adamlı ilk yıllarında yazarlara büyük ölçüde özgürlük tanımıştı. Özellikle kendi siyasetini besleyen yazarlar dönemin en popüler isimleri oldular. Ancak Caesar Augustus, son yıllarında bu özgürlükçü ve hoşgörülü tavrını kaybetti. Caesar Augustus ile başlayan yazarlara karşı hoşgörünün azalması kendisinden sonra Roma'yı yöneten imparatorların dönemlerinde gittikçe azalmaya başladı. Bu konuda Tacitus eserinde, Domitianus (İS 81-96) Dönemi'nde (Suetonius, *Domitianus*, X, XI) tarihçilere yapılan baskı zincirinin ilk halkasının Tiberius Dönemi'nde, özellikle de Cremutius Cordus'un İS 25 yılında yargılanmasıyla başladığını yazar (Tacitus, *Annales*, 4, 34, 1). Zira cezai uygulamaların sertleşmesini Tiberius Dönemi'nde arttığını görüyor olsak da baskının derinden gelişi Caesar Augustus ile başlamıştır.

Siyasi yönetimin baskıcı tutumunun doğal sonucu bir edebiyat türü olan hitabet sanatının icaraa edenler, artık Cicero gibi efsanevi söylevler (Cicero'nun ölümü de yine kalemi sebebiyle olmuştu. İÖ 43 yılında Marcus Antonius'a karşı verdiği *Oratianes Philippicae* isimli söylevleri sonucunda idam edilmişti. Plutarkhos, Cicero, 64, 65; Appianos, *BC*, IV, 3; Paternulus, II, 66 vd; C. Dio, XLVII) yerine süslü püslü kelimelerle zenginleştirilmiş retorik sanatını geliştirmişti. Zira bu dönemin retorik ustalarının oluşmasında sadece baskıcı yönetim değil İmparatorluğun ulaşmış olduğu sınırsal büyüklük de etkili oldu. Şüphesiz, Roma sanatının ve edebiyatının temelinde Yunan kültürü etkiliydi. Özellikle III. Makedonya Savaşı (İÖ 172-168) sonrası, Hellen dünyasından Roma'ya götürülen esirler bu temeli atmıştı. Bir zaman sonra Cato gibi koyu Roma muhafazakârlarının öne çıkmasıyla Latin edebiyatı kendi kimliğine kavuşmuştu ya da öyle sanılmıştı. (Dürüşken, 2009, s.114,115). Çünkü imparatorluğun büyümesiyle farklı ırk ve kültürden pek çok entelektüel Roma siyasetinin ve edebiyatının içinde yer almaya başladı. Ancak Cumhuriyet Dönemi'nin Romalı ruhunu asla yansıtamadılar. Bu durumun sebebi elbette sadece farklı ırk ve kültürlere mensup olmalarından değil aynı zamanda Roma İmparatorluğu'nda da genel olarak Romalılık ruhunun kalmayışıydı.

Düzyazı ve şiirin kendi ayırt edici özelliklerini kaybederek birbirine yaklaştığı, şiiri andıran düzyazı örneklerinin, düzyazıyı andıran şiirlerin yazılmaya başladığı (Dürüşken, 2009, s.122), Tiberius döneminin baskıcı ve kontrolcü tutumları çerçevesinde işini yapmaya çalışan yazarlar, imparatorun

memnuniyetini göz önünde bulundurmak zorunda kaldılar. Bu konuda verebileceğimiz en güzel örnek, Stoacı düşünceye yakın olan filozof Seneca (İÖ 4- İS 65)'dır. Seneca'nın, Lucilius'a yazdığı mektubunda “*Evet, Lucilius, gençliğimde kendimi tamamiyle felsefeye vermiştim. Fakat siyasal yaşama atıldıktan sonra o başlangıçtaki iyi alışkanlıklarımdan pek azını koruyabildim*” şeklinde itiraf gibi sözleri (Seneca, *Epistulae ad Lucilium*, 108) dönemin siyasal yapısında, fiziofun edebi eserlerinde nasıl yön değiştirmek zorunda kaldığını gösterir. Seneca aynı eserinde, Tiberius'un hoşlanmadığı felsefeden uzak durması konusunda babasının da kendisini uyardığını yazar.

Davalar, Sürgünler ve İdamlar

Caesar Augustus, imparatorluğunun ilk yıllarındaki hoşgörölü yapısını sonraki yıllarında muhafaza edememiştir. Tiberius Augustus kadar yargılamada hoşgörölü ve tahammüllü olamamıştır. Tiberius ise Caesar Augustus yönetimi döneminden itibaren suçlama ve yargılamada çok daha istekliydi. Suetonius'un eserinde; Aemilius Aelianus'un davasından bahseder. Aemilius Aelianus, Augustus'a karşı kötü düşünmekle suçlanınca, Augustus “*beni doğrulamamı isterdim, benim de bir dilim olduğunu Aelianus'a öğreteceğim: çünkü onun hakkında birçok şey söyleyeceğim*” şeklinde cevap vermişti. Fakat aynı mevzuya Tiberius daha sert bir cevap verince, Caesar Augustus, Tiberius'a “*sevgili Tiberius, bu konuda gençlik ateşine kapılma, hakkımda kötü konuşan birine de çok kızma, birinin bize kötülük yapmaması yeter*” şeklinde tavsiyede bulunmuştu (Suetonius, *Augustus*, L).

Tiberius'un imparatorluk yıllarını incelediğimizde, Aelianus'un davasındaki tutumun gençlik ateşinden ziyade karakteri olduğunu net olarak görebiliriz. Zira imparatorun sert tutumları yaşı ilerledikçe azalmamış aksine daha da agrasif hale gelmişti.

Yazılarından dolayı ilk imparatora ihanet davası, Caesar Augustus döneminde yaşandı. Dava, Titus Labienus'un tarih eserlerini içeriyordu. Iulius Ceasar'la İç Savaş'ta Gnaeus Pompeius'un önde gelen bir destekçisi olarak aynı aileden olan Titus Labienus, olağanüstü bir hatip olarak biliniyordu, ancak keskin dili ona aynı zamanda kendisine ayrı bir itibar kazandırdı. Yaşlı Seneca'ya (İÖ 55-İS 40) göre Titus Labienus'un eserleri, devlet tarafından yakılması emredilen ilk edebi eserlerdi. Retorik ustasının belirttiği gibi, “cezanın literatürden alınması gereken, duyulmamış bir yenilikti. Bu küçük düşürücü durum, Labienus'u muhtemelen infaz veya sürgüne göndermeyi engellemek için kendi canına kıyarak son bir meydan okuyan harekette bulunmasına yol açtı”. Titus Labienus'un eserleri yakılırken, çağdaşı Cassius Severus “*Şimdi canlı canlı yakılmalıyım çünkü bu kitapları ezberledim*” şeklindeki ifadesi ile tepkisini göstermiştir. (Seneca the Elder, *Controversiae*, X, 5,7, 8). Titus Labienus'un

kışkırtıcı tarih çalışmalarını ezberlediğini iddia eden 40 yaşındaki Cassius Severus, Augustus yönetiminin son on yılında cezaya çarptırılan üç entelektüelden ikincisidir. Cassius Severus mahkûm edildi ve Girit adasına gönderildi. Ancak davası burada bitmedi. Cassius imparatorun öfkesini tekrardan çekmiş olmalı ki İS 24 yılında, Cassius Severus'un davası yeniden Senato ve imparator Tiberius'un önüne geldi. Tiberius'un huzurunda yapılan mahkeme sonrası Cassius Severus, Seriphos Adası'na sürgüne gönderildi ve sürgününün dokuzuncu yılında bu adada İS 32 yılında öldü (Tacitus, *Annales*, 4, 21, 3). Titus Labienus'un kitaplarının yakılmaktan kurtulanları ve Cassius Severus'un eserleri, otuz yıl sonra imparator Gaius Caligula tarafından yeniden toplanıp halkın okuruna açılması emredildi (Suetonius, *Caligula*, XVI).

Tiberius Dönemi'nde Senato'nun adli faaliyetleri daha fazla gelişti ve gitgide Senato, senatörler ve seçkin atlı sınıfı üyeleri tarafından işlenen vatana ihanet ve cinayet suçlarına bakan başlıca mahkeme haline geldi. Örneğin, Tiberius'un kamusal oyunlardan hoşlanmaması Senato'nun oyuncularını İtalya'dan sürmesine neden oldu. Oyunlarda sergilenen gladyatörlerin sayısı da sınırlandırıldı. Senato'nun yetkileri oldukça artmıştı. Senato ile birlikte imparator, çok sayıda mahkeme düzenledi ve ceza uyguladı.

Tiberius'un imparatorluğunda bilinen ilk dava ise Cremutius Cordus'un davasıdır. Cordus, Cornelius Cossus ve Asinius Agrippa'nın consüllüğü zamanında, suçlanarak yargılandı. Daha önceleri eserleri ve adı çok duyulmamış olan tarihçinin yargılanma sürecinde pek çok kişi tarafından eserleri ilk kez duyulmuştu. Yargılanmasına sebep olan yazıları aslında Tiberius Dönemi'nden çok daha önceleri İulius Caesar'ın suikastine karışmış senatörlere dair yazılarıydı. Söz konusu yayınladığı yıllıklarında M. Brutus'a övgüler yazmış, C. Cassius için Romalıların sonuncusu ifadesini kullanmıştı. Satrius Secundus ve Pinarius Natta'nın savcılığını yaptığı mahkemede, imparatorun savunmasının aldığı tutum, Cremutius'un intihar kararını almasında etkili oldu. Cremutius Cordus mahkemede, eleştirilen sözlerinin Princeps'e ya da ailesine yönelik olmadığını, Brutus ve Cassius'un başarılarını övmediğini iddia ederek masum olduğunu söylemesine rağmen, ona karşı yapılan bu suçlamalardan dolayı, henüz karar açıklanmadan İS 25 yılında intihar ederek yaşamına son verdi (Tacitus, *Annales*, 4, 34, 1).

Cassius Severus ve Titus Labienus'un eserleri gibi, Senato tarafından yasaklanan Cremutius Cordus'un eserleri de İmparator Gaius Caligula tarafından cezaları kaldırılmıştır (Suetonius, *Caligula*, XVI).

İS 21 yılında C. Lutorius Priscus vakası, hem Tiberius'un edebi etkinliğe karşı aşırı hassasiyetini hem de tutumlarının onu çevreleyenlerin davranışlarını

ne derece etkilediğini gösterdi. Lutorius Priscus, İS 19 yılında Germanicus'un ölümü üzerine bestelediği ve Tiberius tarafından nakit bir hediye ile ödüllendirildiği bir şiirle ün kazanmıştı. İki yıl sonra imparatorun oğlu Drusus hastalanınca, Lutorius Priscus daha da büyük ödüller umuduyla yeni bir kompozisyon hazırladı. Ne yazık ki, Lutorius Priscus, eserini Publius Petronius'un evinde soylu kadınlardan oluşan bir izleyici kitlesine prova etti. Söz konusu dinleyici grubunda şairin kayınvalidesi Vitellia da vardı. Zira Drusus'un akıbeti şairin hazırlandığı gibi olmamıştı ve genç Drusus iyileşmişti. Lutorius Priscus'un kompozisyonu erken duyulmuş odu. Durusus'un ölümünü hesaplıyor gibi algılanmış olmalı ki o günkü konuşmasına dair suçlamalara maruz kalmıştı. Şairin ceza alması konusunda kayınvalidesi Vitellia ifade vermiş fakat ifadesi şairin ceza almasını engellememişti. Sonuç olarak, Lutorius Priscus, Senato tarafından yargılanıp ölüm cezasına çarptırıldı (Tacitus, *Annales*, 3, 49).

İS 23 yılında Tiberius, ceza konusunda daha da şiddete başvurdu. Bir kişinin yargılanıp suçlu bulunması halinde bir adaya sürgün edilmesi hala devam eden bir ceza uygulamasıydı. Ancak sadece ateş ve sudan mahrum bırakılmanın ötesinde Tiberius'un başvurduğu yöntem, Capitoliun Tepesi'nin güney tarafındaki Tarpeium uçurumundan suçlu bulunan kişinin atılmasıydı. Bunun ilk örneği, şair Aelius Saturninus'un idamıdır. Tiberius hakkında uygunsuz ayetler okuduğu suçlamasıyla Senato huzuruna çıkarılan şair mahkûmiyeti üzerine Tarpeium uçurumundan aşağı atılmıştı (Dio, LVII, 23).

İS 24 yılında Gaius Cominius, Tiberius hakkında scandal cümleler yazmakla suçlandı. Ancak Cominius'un Senatör olan erkek kardeşinin müdahalesi üzerine affedildi (Tacitus, *Annales*, 4, 31). Gaius Cominius, Tiberius Dönemi'nde affedilen çok az kişiden biridir.

Galya'da Narbo kentinde saygın bir hatip olan Votienus Montanus, imparatoru taciz ettiği için yargılandı. Davayı kanıtlamak isteyen tanıklardan biri olan Aemilius adlı bir asker ısrarla ifadesinde hiçbir ayrıntıdan kaçınmadı ve bu sebeple Tiberius, şahsına yapılan hakaretleri duymak zorunda kaldı. Tacitus'un aktardığına göre, duydukları karşısında Tiberius'u sakinleştirmek için yakın çevresi çok uğraşmıştı. Davanın sonucunda Votienus Montanus İS 25 yılında Balear Adaları'na sürgüne gönderildi ve dört yıl sonra sürgündeyken öldü (Tacitus, *Annales*, 4, 42; Knox, 2004, s.4).

Hakkında açılan dava sonucunda intihar eden bir retorikçi de Mamercus Scaurus'dur. Tiberius'un İS 17 yılında Roma yönetimine geçtiği ilk günden itibaren aktif olarak Roma edebiyatının içinde olan Mamercus Scaurus, İS 34 yılında bir suçlama ile karşılaştı. Mamercus Scaurus yazmış olduğu tragedyasında Tiberius'a karşı sözler içerdiği gerekçesiyle yargılandı. Mamercus

Scaurus'un ikinci eşi Sextia'nın ikna etmesi sonucu İS 34 yılında intihar ederek yaşamına son verdi (Tacitus, *Annales*, 6, s.29-30). Mamercus Scaurus'un yayınlanmış konuşmaları muhtemelen rahatsız edici trajediyle birlikte yakıldı.

Tiberius Dönemi'nin ünlü tarihçisi Velleius Paterculus, İS 30 yılında yayınladığı *Historia Romanae* adlı eserinde, imparatoru gururlandıran yazılar yazmış olsa da Tiberius'un son yıllarında eleştirel bir üslupla eserine devam etmiştir. Filozof Seneca ve Yaşlı Plinius da İmparatorun ilk yılları ile son yılları arasındaki tutumlarını, yönetimini eserlerinde karşılaştırmışlardır. Bunun sebebi, İmparator Tiberius, son yıllarında daha fazla şüpheli ve sert bir karaktere bürünmüştü. Zira Tiberius, bir soruşturma olmadan kurbanlarına saldırıda bulunmadı. İS 32 yılında suçlanan yedi sanık kurtuldu ve öldürülen dokuz sanıktan yalnızca iki kişinin masum olduğu biliniyordu. Yirmi üç yıllık iktidarı boyunca ihanetle suçlanan kişilerin sayısının altmış üç olduğu tahmin edilmektedir. Bu durumun devlet işlerinin çok sağlıklı yürütüldüğünü göstermemesine rağmen, Tiberius'un iktidarında ayırım gözetilmeden cinayet işlendiğini de ortaya koymamaktadır. İmparatorun sert tutumu sadece edebiyat dünyasına yönelik değildi. Bu konuda örnek verecek olursak ilk dikkati çeken aile üyelerine yönelik olanlardır. Tiberius, Germanicus'un oğlu Genç Drusus'u ve sürgüne yollandığı adada aç kalarak kendisini öldürdüğü söylenen çocuğun annesi Agrippina'ya karşı da acıma göstermedi. Agrippina'nın üçüncü çocuğu Gaius, uygulamada bir mahkûm olarak Capreae Adasında tutuluyordu. (Scullard, 1986, s.282)

Söz konusu yargılamalar ve cezalar, vatana ihanet davası *Maiestas* şeklinde yorumlanmıştı. Sıklıkla zayıf kanıtlara dayanan, iftira ve karalama olduğu öne sürülen erken tarihlerdeki birçok dava, Tiberius tarafından reddedildi. Bu davaların bazıları ise, emsal oluşturmak amacıyla ceza ile sonuçlandırıldı. İmparatora ihanet ve İmparatora hakaret davalarını kapsayan bu yasa Tiberius Dönemi'ne damga vurdu. Nitekim Tiberius'un yönetiminin kötü bir özelliği, devlete ihanet davalarının ve eğer başarılı olurlarsa, mahkûm edilen kişinin el konulan mallarından en az dörtte birini aldıkları için, ödül kazanma umuduyla seçkin insanlara karşı ihanet suçlamasında bulunmaya hazır olan muhbirlerin yani *delatores* sayılarında artış oldu (Scullard, 1986, s.276).

SONUÇ

Caesar Augustus Dönemi'nde Roma edebiyatı Altın Çağı'nın zirvesini yaşamıştı. Söz konusu çağda Ovidius, Horatius, Vergilius gibi kalemi güçlü şairlerinin yanı sıra ünlü tarihçi Titus Livus da bu dönemde yetişmiştir. Ancak

Caesar Augustus'un tek adam yönetimi bir süre sonra Roma edebiyatçılarının kalemlerini ürkek olarak kullanmalarına sebep oldu. Elbette, Principatus Dönemi öncesi de yazdıkları eserlerden dolayı ya da söylevlerinden dolayı, iktidar güç tarafından cezalandırılan yazarlar olmuştur. Bu konuda en iyi bilinen ünlü devlet adamı ve hatip Cicero'dur. İÖ 43 yılında Marcus Antonius'a karşı verdiği *Oratianes Philippicae* isimli söylevleri sonucunda, Marcus Antonius, Caesar Octavianus (Augustus) ve Aemilius Lepidus tarafından oluşturulan II. Triumvirlik yönetiminin ilk kurbanlarından olmuştur. Roma, cumhuriyet yönetiminin ruhundan uzaklaştıkça, edebiyat ve edebiyat adamlarına karşı hoşgörüsü de azalmıştır.

İmparator Tiberius Dönemi'nde söz konusu hoşgörüsüzlüğün çok daha arttığını görebiliyoruz. Gümüş Çağı farklılıklar taşısa da aslında Altın Çağı edebiyat dünyasının uzantısı olmasına rağmen sönük bir edebi çağ olarak tanımlanmıştır. Gümüş Çağ'ın oluşmasında pek çok etkenden çalışmamızda bahsettik. Bu etkenlerin en başta geleni şüphesiz İmparator Tiberius'un baskıcı yönetimi idi. İnsanlık tarihinin her çağında, hoşgörüyü gerçek bir değer olarak yönetimlerinde yer veren medeniyetlerin sanat eserleri günümüzde dahi hayranlık uyandırmaktadır. Çünkü sanatın hangi alanı, edebiyatın hangi türü olursa olsun, sınırlar ve baskılar başyapıtların ortaya çıkmasına mani olur. Nitekim Tiberius Dönemi ile başlayan Roma edebiyatındaki tolerans ve hoşgörü tanımayan sistem, sonraki imparatorlar döneminde katlanarak devam etmiştir. Titus Labienus, Cassius Severus, Cremutius Corbus, Lutorius Priscus, Votienus Montanus, Aelius Saturninus, Mamercus Scaurus'un İmparator Tiberius Dönemi'nde edebi eserleri nedeniyle yargılanıp cezalandırılmaları sonraki imparatorların dönemlerinde yaşanacak davaların ve infazların ilk örnekleridir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

Antik Edebi Eserler

Appianos, *Bellum Civile*. (*Appian's Civil Wars*, transl. by H.White). vols. I-IV. Loeb. 1972.

Dio Cassius, *Historia Romana*. (Dio's Roman History, Eng. transl. by E. Cary). Loeb. 1914.

Justinus, *Cornelius Nepos and Eutropius*. (transl. by J.S.Watson). Loeb. 1853.

Sallust, *Florus and Velleius Paterculus*. (ed. & transl. by J.S. Watson). Harpr's Classical Library. 1888.

İmparator Tiberius Yönetiminin Roma Edebiyatı Üzerindeki Etkisi: Davalar...

Seneca, *Ad Lucilium Epistulae Morales*. volume 1-3 (ed. R. M. Gummere). Harvard University Press. 1917-1925.

Seneca The Elder, *Controversiae*. (ed. A.G. Kiessling). 1872.

Suetonius, *Oniki Caesarın Yaşamı*. (çev. F. Telatar-G. Özaktürk). Türk Tarih Kurumu Yayınları. 2008.

Tacitus, *Annales*. (transl. by A.J. Woodman). Loeb. 2004.

Ovidius, *Aşk Sanatı*. (*Art Amor*, Lat. çev. Ç. Dürüşken). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. 2010.

Plinius, *Letters*. (transl. by W. Melmoth). Loeb. 1931.

Plutarkhos, *Bioi Paralelloi*. (*Phurach's Lives*, transl. by B. Perin). Loeb. 1932, 1961, 1967.

Modern Kaynaklar

Demiriş, B. (2009). Roma edebiyatı: Başlangıcı, sınırları, özellikleri. *Doğu-Batı Dergisi*, 49, 107-124.

Faulkner, N. (2015). *Roma: Kartallarının İmparatorluğu*. (çev. Ç. Sümer). Yordam Kitap.

Fear, T. (2010). *Interdictiones Dome et Ingenio: Timagenes and Propertius: A Reading in The Dynamics of Augustan Exclusion*. John Hopkins University Press, pp. 428-438.

Griffin, J. (2007). Augustan Poetry and Augustanism, in: *Age of Augustus*. Cambridge University Press, pp.306-320

Knox, P.E. (2004). The Poet and the second prince: Ovid in the age of Tiberius. *Memoirs of the American Academy in Rome*, 49, 1-20.

Scullard H. H. (1986). *From Gracchi to Nero, A History of Rome from 133 B.C. to A.D. 68*.

Wiedemann, T.E. (2008). Tiberius to Nero, in: *Cambridge Ancient History*, X, 198–255.

White, P. (2007). Poets in The new milie: Realigning, in: *Age of Augustus*. Cambridge University Press, pp. 321-339.

EXTENDED ABSTRACT

Aim: In AD 14, Tiberius Claudius Nero from Julius-Claudius dynasty became the second emperor of Rome. Under the new emperor, Roman politics hardened considerably. The aforementioned harsh rule has experienced a cultural decline, as was felt in many institutions of Rome. Roman literature in particular began to lose its luster. The period called "Silver Age" in Roman literature started with the rule of Emperor Tiberius. But how did the new emperor have an influence on Roman literature and intellectuals while trying to manage the power he inherited. Our aim in this study is to search for the answer to this question and make its evaluation.

Method: In this study; the oppressive attitude of the second emperor of Rome, Tiberius Claudius Nero, between AD 14 and 37, and the change in Roman literature with its influence on Roman writers and poets will be examined. First of all, a comparison will be made between the Golden Age of literature defined in the Caesar Augustus Period and the Silver Age of literature that started in parallel with the rule of Tiberius Claudius Nero. In the period of Emperor Tiberius, where many cases and executions were experienced during his twenty-three years of power, literary people who were judged and punished for their writings will be determined. In our study, mainly the works of ancient literary writers related to our topic were examined. As the main source, *Annales* (Annals) of Publius Cornelius Tacitus, who lived between AD 55- 117, was used.

Results: Tiberius Claudius Nero, born in 42 BC, is the son of Caesar Augustus' first wife Livia. Born as a patrician, Tiberius was well educated and close to Hellenic culture. In addition, he was philosophically sympathetic to the Stoics, and ideologically Roman traditionalist. Tiberius began his first public duties by attending sessions that included his stepfather, Caesar Augustus. Tiberius, who took important roles in Roman politics, represented the defense authority in various cases of local peoples. He assumed the duties of quaestor and praetor. He traveled to the East and the West with Drusus. In 20 BC, he took back the Roman banners lost in the Battle of Carrhae in 53 BC from the Parthians. He was then posted on the northern border of the Roman Empire and was brought to the consulate first in 13 BC and again in 7 BC. The basis of Tiberius's education was rhetoric, like other members of the Roman elite. Tiberius added his own style to the art of oratory, which he received from Messalla Corvinus, the master of the discipline on the Latin side. Tiberius' choice of literature or his harsh attitude in his direction had a serious impact on the end of the Golden Age of Roman literature. However, the Silver Age of Roman literature began with the rule of Tiberius. Although the Silver Age differed, the Golden Age was actually an extension of the literary

world. Although many works and writers emerged in the Silver Age, when the Cicero and Augustus Periods did not shine, there were no works that could be considered classical in terms of quality. In a way, this was the dullness of the literary world. In Golden Age literature, such authors and their works were revealed that they were the source of inspiration for many later intellectuals. Writers who tried to do their job within the framework of the oppressive and controlling attitudes of the Tiberius Period, where prose and poetry approached each other by losing their distinctive features, examples of prose resembling poetry, poems resembling prose began to be written, had to consider the emperor's satisfaction.

Conclusion and Discussion: The system that did not recognize tolerance and tolerance in Roman literature, which started with the Tiberius Period, continued exponentially during the later emperors. The trial and punishment of Titus Labienus, Cassius Severus, Cremutius Corbus, Lutorius Priscus, Votienus Montanus, Aelius Saturninus, Mamercus Scaurus for their literary works during the reign of Emperor Tiberius are the first examples of the trials and executions that will take place in the periods of the next emperors. The trials and sentences in question were interpreted as the case of treason *Maiestas*. Many cases of early history, often based on poor evidence, allegedly slander and defamation, were rejected by Tiberius. Some of these cases were concluded with penalties in order to set a precedent. This law, which covers the cases of betrayal and insult to the Emperor, marked the Tiberius Period. Indeed, a bad feature of Tiberius' rule has been the increase in the number of informants *delatores* who are willing to accuse the elite people in hopes of winning a reward because they have taken at least a quarter of the seized property of the convicted person and, if successful, the cases of treason to the state.